

Justisdepartementet

Deres ref:
22/6293

Vår ref:
FTS-2023- 36-1

Dato:
21.07.23

FTS SITT SVAR PÅ HØRING OM FORSLAG OM ENDRING I
STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN OG HELSE- OG
OMSORGSTJENESTELOVEN (FELLESSKAP, UTELUKKELSE
OG TVANGSMIDLER I FENGSEL)

Forvaringsinnsattes Tillitsmannsråd & Stemme (FTS) viser til høringsnotat av 2. februar 2023 (saknr. 22/6293) med høringsfrist 1. juni 2023. Viser videre til følgebrev av 25. mai 2023 fra Kriminalomsorgen region øst som opplyser at brukerne har fått en utsatt høringsfrist på tre måneder fra brevetts dato, 16. mai 2023. Nevnte høringsnotat og brev om fristutsettelse ble endelig mottatt av FTS 19. juni 2023.

Etter at fengsel og forvaringsanstalt informerte de innsatte tillitsmannskapet om høringsnotatet i anledning KU-møte 16. juni d.å., hvorpå selve høringsnotatet ble ettersendt tre dager senere til de av KU-representantene som ønsket å motta dette. Utøver dette har ikke anstalten tilrettelagt for at de innsattes representanter har kunne møtes for å drøfte et felles tilsvarende, og det har ikke blitt lagt til rette for PC-tilgang, hvorpå det faller på FTS-sekretær (tillitsvalgt for avd. J) å besørge at forvaringsinnsattes behov og perspektiver formidles og kommer med - nedtegnet for hånd med penn og papir.

2
0
2
3

FTS avstår fra å komme med punktvis/kronologiske merknader opp mot selve lovendringsforslagets høyringsnotat, utøver følgende tilbakemelding:

På papiret er det helt sikkert bra at jussen spisses og presiseres, og man kan vanskelig argumentere mot det som fremstår som en bedring av innsattes kår og rettigheter. Men vil f.eks. en implementering av rett til helsehjelp i Straffegjennomføringsloven medføre noen faktiske bedringer, i all den tid dette allerede er en eksisterende rettighet?

Det reelle problemet er åpenbart ikke loverket, men fengslenes og fengselshelsevesenens vilje og evne til å leve opp til lovens krav. Videre: når neklisering av rett til adekvat og de facto helsehjelp påklages av innsatte via Pasient- og Brukerombudet (POBU) til Statsforvalteren, så er selv den mest legitime klage gjenstand for årelang trenering og likegyldighet, hvorpå man til 7. og sist ikke kommer noen vei. Merk: det er kun en svært liten prosentandel av de innsatte som har evner/ressurser til å gå på med en slik klage, og blant disse igjen er det de færreste som orker eller kan bruke tid og penger (post/telefon m.m.) på å forfølge en fengsles klageprosess til det siste. Dette viser i praksis at loverket på ingen måte er forpliktende for myndighetene og dets forvaltnings- og tilsynsorganer i Norge - systemet tjener seg selv og står fritt til å ignorere innsattes lovfestede rettigheter ut fra eget forfølgelsesbevisende.

FTS registrerer at høyringsnotatet har et særskilt fokus på bruk av isolasjon og strangsmidler, hvorpå

målet er å redusere/forebygge isolasjonsbruken ved å høyne terskelen for bruken av slike virkemidler. Selve grunn tanken er god hva gjelder å sikte mot en mer human fengselspolitikk - særlig sett i lys av at bruk av isolasjon og fangsmidler dessverre rammer hardest den kategorien av innsatte som har alvorlige mentale lidelser, hvor enkelte av disse også lider av barndomsstraumer, PTSD, og videre i sine voksenliv har levd i et utenforskap fordi vårt moderne samfunn ikke har nok hjerte og nok forstand til å være tilgivende, forståelsefullt og inkluderende.

Men fra vårt perspektiv er ikke de gode intensjonene til høringsnotatet tilstrekkelig gjennomtenkt. Innsatte som er ustabile, tavende, voldelige og samtidig svært dysfunksjonelle har ingenting å gjøre på en såkalt fellesskapsavdeling - hverken i ordinære fengsler eller forvaringsanstalt. Disse utgjør en utilberlig risiko og belastning/tilleggsbelastning for some medinnsatte, og har en sterk tendens til å forpuste avdelingens miljø og atmosfære - særlig sett i lys av at selv på en "normal" avdeling så er graden av dysfunksjonalitet og diverse utfordrende diagnoser allerede til å ta og kjenne på, hvorpå dette i større eller mindre grad forårsaker friksjon og frustrasjon for disse som i ordets rette forstand er ufrivillig fangst og fastbundet, og som ikke kan unslippe det som for folk flest er utålelig og utmattende. Men fordi vi er innsatte så skal vi påtvinges å tale det???

Attipåtil bedriver ikke Ila-anstalten atferdskorrigerings eller uerneverdig inngriper/miljøarbeid, men lar det meste skli. Ledelsen og betjentene fremstår som likegyldige og konfliktsky i fravær av respons og situasjonsforståelse.

Ilva har for flere år siden sluttet å drive med fagorientert, konstruktiv forvaringsarbeid, der målet var rehabilitering og reintegrering - nå er målet kun å få delt ut flest mulig fartengeleser, utsette permitt i det lengste og nekte motiverte innsatte soningsprogresjon, slik at man kan holde forvaringsinnsatte innesperret så lenge som mulig. Mens utval er Ilva-ledelsen glad i å skyte skamlest og uhemmet av sin påståtte forvaringskompetanse.

FIS er positive til at terskelen for bruk av isolasjon og trangsmåler bør ligge høyt, men gode intensjoner må korrespondere med ditto god innsikt og helhetsforståelse. Gode intensjoner må følges opp med gode løsninger og realistiske ressursbevilgninger. En helhetlig politisk tankegang tilsier at man bør være mer kritisk til den ukritiske bruken av forvaring i Norge. Det er hverken samfunnsøkonomisk lønnsomt eller nerveverdig humanitært å idømme psykisk syke mennesker livstidsstram og samtidig nekte dem helsehjelp/oppløsing og medisiner de ellers ville mottatt ute i samfunnet og/eller som pasienter på psykiatriske sykehus. Så hvordan har da det norske samfunnet klart å rote seg inn på dette sporet?

NFFA er potensielt en slags utblåsningsventil for den stadig voksende forvaringsboblen og den hodeleøse sammenblandingen av alle former for forvaringsinnsatte.

Høringsnotatet nevner på side 34 Ilvas opprettelse av NFFA, og at tiltaket har seks plasser til innsatte som fungerer dårlig i ordinært fellesskap. I forbindelse med åpningen av "nye" Ilva (søme skilt, different wrapping) her søker NFFA fått et helt nytt bygg. I den grad dette er et ørlite skritt, så betrakter FIS dette

først og fremst som symbolpolitikk. Det er uforståelig hvorfor denne NFFA-bygningen er så grovt underdimensjonert: seks plasser som liksom skal dekke det som faktisk innebærer hele landets behov?! For med noen svært få unntak, så har dessverre Ila monopol på forvaring. Og da er det lov å spørre om Ila, KD, Justisdepartementet og gud vet hvilke flere klokke hoder som har vært involvert, om disse fullstendig mangler begreper om nåværende behovssituasjon, men ikke minst hvordan dette viser et bekymringsverdigg fravær av evner til langsiktig tankegang?

Forøvrig skal det nevnes at siden oppstarten av NFFA i januar 2020, har ikke plassene/kapasiteten noen gang blitt utnyttet til det fulle, enda det underveis har eksistert et overtall av "kvalifiserte kandidater" som med fordel skulle ha vært der.

P.t. bekrefter det seg kun fire forvaringsinnsatte på NFFA, men formentlig går det bevilgninger som om det var full drift? Hvis så er tilfellet, grenser dette til svindel - for det er svært store summer som gjennom disse årene har blitt gremmerket (?) og bevilget for å etablere og drive NFFA.

Vennlig hilsen

Winston Smith

FIS-sekretær/kittvalgtaut.
KV-representant

Dokumentet bekreftes mottatt og lagt i
forvaltningsorganets posthylle.

Dato: 21. 07. 23

Sign. betjent: SC

NB!

Fordi Ila ved flere anledninger utjernet og lovstridig har underlått/sabotert FIS-forsendelser, bes det om kitttering på at vårt bidrag er mottatt. På forhånd takk.

